

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2010. május 19.

FILOZÓFIA

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Általános útmutató

- A *Feleletválasztós kérdéssor* megoldásaként csak a Javítási-értékelési útmutatóban megadott válasz fogadható el.
- A *B (Szövegértelmezés, probléma-meghatározás)* és *C (Esszé)* részek megoldási javaslaiban a lényegi tartalmi elemek, problémák és fogalmak vannak kiemelve. A feladatok megoldásaként további értékelhető elemek is elfogadhatók.
- A *B rész* esetében *A probléma meghatározása* 8 pont, ha a megadott tartalmi elemek közül legalább 6 fő elem szerepel; 4 pont, ha legalább 3 lényegi elem szerepel.
- Mivel napjaink filozófiai gondolkodásában különböző megközelítések és beszédmódok léteznek egymás mellett, a *B és C rész* feladatai megoldásának értékelésénél nem részesíthető előnyben egyetlen beszédmód sem.

A vizsgán összesen 100 pont szerezhető.

Javítási-értékelési útmutató

A rész (feladatonként 5 - 5 pont = 20 pont)

1. C – Szent Ágoston
2. C – causa sui
3. B – Auguste Comte
4. B – Az ember az, amivé önmagát teszi.

B rész (feladatonként 10 - 10 pont = 30 pont)

Összefoglaló táblázat az értékelési szempontokról:

<i>Szempontok</i>	<i>Pontszám</i>
A szerző felismerése	2
A probléma meghatározása	8
Összesen	10

Értékelhető elemek:

1. Arisztotelész (*Metafizika*):

háromféle szubsztancia-fogalom; az egyedi dolog; a forma vagy alak; az anyag vagy matéria; lehetőség és valóság.

2. René Descartes (*Értekezés a módszerről*):

az újkori gondolkodás antropológiai fordulata; a gondolkodó én, a tudat mint biztos alap; a gondolkodó én, a tudat mint minden további reflexió forrása; a gondolkodás közbeni önmagunkról való tudás; gondolkodó énem valóságosságának bizonyossága; a tudatnak önmagáról való bizonyossága; a módszertani kétely. Az evidencia fogalma.

3. Martin Heidegger (*Lét és idő*):

a létre (a lét értelmére) vonatkozó kérdés újbóli előtérbe állítása; a lét mint legáltalánosabb fogalom; a lét mint legüresebb fogalom; a lét definiálhatóságának, levezethetőségének problémája; a létmegértés lehetőségének kérdése.

C rész (50 pont)

Összefoglaló táblázat az értékelési szempontokról:

<i>Szempontok</i>	<i>Pontszám</i>
Problémaérzékenység	15
Szövegértelmezési készség	15
Filozófiatörténeti tájékozottság	5
Argumentáció	10
Nyelvi megformálás	5
Összesen	50

Értékelhető elemek:

1. Arisztotelész:

A filozófia tárgya a létező mint létező, a létező léte, a létező a maga egészében; a létező megismerésére nincs lehetőség szaktudományos úton; a szaktudományos ismeretek összessége nem azonos a létező mint létező megismerésével. A filozófiának nincs sajátos tárgyköre, a filozófia nem egy a szaktudományok közül. A szaktudományok tárgyköre szűkebb a filozófiához képest; más módszerek segítségével tesznek szert tudásra. A filozófia megalapozó jellegű, ugyanakkor nem jelenti a tudományok enciklopédiáját.

2. Kant:

Autonómia vagy szabadság: az akarat önmeghatározása, az akarat ész általi meghatározása. Nem szabad akarat: az akaratot az érzéki szükségletek határozzák meg. Szabad akarat: az ember önmaga törvényadója. Emberi rendeltetésünk: az ész kormányozza akaratunkat. Ez akkor teljesülhet, ha nem az érzéki vágyak, a hajlamok, hanem az ész által felmutatott kötelesség irányítja cselekvéseinket. A kötelességből való cselekvés és a kötelességszerű cselekvés megkülönböztetése. Akaratlagos cselekvéseink motívumokra, indítékokra épülnek. Az erkölcsiség ésszerű parancsolatai által motivált akarat kötelességből cselekszik. A cselekedet nem a szándéktól vagy a céltől válik erkölcsössé, hanem a maxima, az akarat alapelve által. A jó akarat az ész törvényén, a törvény iránti tiszteleten alapul.

3. Nietzsche:

Valláskritikája: Isten és a vallás a ressentiment-(ellenszenv-)kultúrához tartozik. A kereszténység bírálata a földi lét háttérbe szorítása, a gyengeségből erényt kovácsoló, képmutató magatartás, az aszketikus emberfelfogás miatt. A részvétmorál kritikája.

Isten halála: nem tűnt el, de megszűnt létezni. Az a természetfeletti, akitől a világ dolgai a létezésüket és értelmüket nyerik, kérdéssé válik. Isten halálával bekövetkezik a mögöttes világ összeomlása, a korábbi univerzális értékek kiüresednek, a világ középpont nélkülivé válik, ugyanakkor lehetőség nyílik az ember önigenlésére. Isten halála: az ember tehermentesítése, önfelszabadítása.

Az istenölő ember, a „legrútabb” ember tettének magyarázata: nyomasztó teherként nehezedett rá, hogy az ember Isten előtt nyitott könyv.